

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

***ДІТИ ТА ІНТЕРНЕТ: РЕАЛЬНІ ЗАГРОЗИ
ВІРТУАЛЬНОГО СВІТУ***

(рекомендаційний бібліографічний список)

Упорядник Горбенко Н. А.,
науковий співробітник відділу
наукової інформаційно-
бібліографічної діяльності
Бібліографічний редактор
Самчук Л. І., завідувач відділу
наукової інформаційно-
бібліографічної діяльності

У сучасному інформаційному суспільстві Інтернет посідає вагомe місце. Його потенціал активно використовується в різних сферах діяльності. Проте часто віртуальний простір приховує загрози, що можуть зашкодити життю та здоров'ю користувачів. Прикладом цього є деструктивні спільноти, що утворилися у віртуальному світі протягом кількох останніх років. Вони набули поширення і спричинили низку суїцидальних випадків у дитячому та підлітковому середовищі.

До розв'язання проблеми подолання залучення дітей та підлітків до участі у небезпечних віртуальних спільнотах долучилися вітчизняні психологи, педагоги, соціальні педагоги, намагаючись знайти відповіді на реальні виклики віртуального світу.

Зважаючи на актуальність проблеми, Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського підготовлено бібліографічний список літератури з означеної проблеми, який має два розділи:

1. Теоретичне осмислення проблеми негативних впливів деструктивних віртуальних спільнот на дітей та підлітків;
2. Практико-зорієнтована діяльність, спрямована на розв'язання проблеми запобігання залученню дітей та підлітків до небезпечних віртуальних спільнот.

У межах розділів бібліографічні описи згруповано за зведеною українсько-російською абеткою. Описи іноземними мовами подано в кінці розділів. Нумерація позицій у списку – суцільна. У посібнику застосовано систему гіперпосилань на електронні копії та версії документів.

Список адресовано науковим, науково-педагогічним працівникам, здобувачам вищої освіти, педагогам і вихователям закладів освіти, психологам, соціальним працівникам, батькам й усім зацікавленим у розв'язанні проблеми Інтернет-безпеки підростаючого покоління.

1. Теоретичне осмислення проблеми впливу деструктивних віртуальних спільнот на дітей та підлітків

1. Варивода, К. С. Інформаційна безпека підлітків в Інтернет мережі / К. С. Варивода // Молодий вчений. – 2016. – № 3. – С. 365–368. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_3_87 (дата звернення: 01.02.2018).

У статті розглянуто проблему інформаційного захисту підлітків у віртуальному просторі. Наголошено, що для ефективного забезпечення інформаційної безпеки підлітків важливою є єдність вимог та співпраці вчителів і батьків. Визначено заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки підлітків – правові, технічні та програмні, виховні та організаційні, моральні та етичні, захист психіки і здоров'я людини. Зазначено, що навчання й виховання підлітків з питань інформаційної безпеки мають сприяти розвитку інформаційно-комунікаційних компетентностей, серед яких: грамотний і успішний пошук інформації, критична оцінка інформації, творення, перетворення і презентація інформаційного змісту, правові засади творення й поширення інформаційного змісту, емпатія й образотворення, безпека і приватність, участь у мережних спільнотах.

2. Гумінський, Р. В. Методи і засоби виявлення інформаційних загроз віртуальних спільнот в Інтернет середовищі соціальних мереж : автореф. дис. ... канд. техн. наук : спец. 21.05.01 «Інформаційна безпека держави» / Гумінський Руслан Вікторович ; Нац. авіац. ун-т. – Київ, 2016. – 20 с.

Розроблено методи та засоби виявлення й оцінювання інформаційних загроз віртуальних спільнот (ВС). Побудовано формальну модель ВС, що містить моделі внутрішнього та зовнішнього інформаційного середовища. Запропоновано показник інформаційної загрози шляхом визначення цінності ВС з урахуванням кількості її учасників, структури зв'язків між дискусіями у ВС та якість інформаційного наповнення сторінок дискусій. Розроблено метод прийняття рішення з протидії інформаційним загрозам ВС та метод обґрунтованих рішень щодо вибору дискусій ВС для інформаційного впливу. Розроблено алгоритм пошуку сторінок дискусій ВС з використанням формалізованих запитів глобальних пошукових систем та запитів API-менеджерів соціальних мереж відповідно до їх інформаційного наповнення та алгоритми формування інформаційного середовища таких спільнот. Розроблено архітектуру програмно-алгоритмічного комплексу моніторингу й аналізу інформаційних загроз ВС у соціальних мережах.

3. **Деркаченко, Я. А.** Соціальні мережі, як середовище для технологій маніпулятивного впливу / Я. А. Деркаченко // Сучас. захист інформації. – 2016. – № 1. – С. 51–59. – Бібліогр.: 12 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/szi_2016_1_8 (дата звернення: 01.02.2018).

У статті розглянуто соціальну мережу, як механізм впливу на соціальні, культурні, економічні та політичні взаємини. Обґрунтовано основні чинники використання соціальних мереж як середовища для технологій маніпулятивного впливу та їх місце у житті людини. Проаналізовано й досліджено останні публікації, як в Україні, так і за її межами. Висвітлено проблему захисту користувачів соціальних мереж від загроз, пов'язаних із неусвідомленими інформаційними впливами, формуванням штучної психічної залежності, маніпулювання суспільною свідомістю з використанням спеціальних засобів впливу. Наголошено на доцільності створення відповідних контролюючих державних органів для забезпечення інформаційно-психологічної безпеки користувачів, що є основою національної безпеки.

4. **Ткачишина, О. Р.** Психологічна безпека особистості та явища стереотипізації у сучасному інформаційному середовищі / О. Р. Ткачишина // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – Рівне, 2017. – Вип. 8. – С. 277–281. – Бібліогр.: 6 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prp_2017_8_63 (дата звернення: 02.02.2018).

У статті висвітлено проблему психологічної безпеки особистості в сучасному інформаційному середовищі. Розкрито сутність та основні критерії психологічної безпеки особистості в сучасному інформаційному середовищі. Розглянуто явище стереотипізації, особливості стереотипів у сучасному інформаційному просторі, роль та місце стереотипів в інформаційному середовищі та їх зв'язок з психологічною безпекою особистості. Наголошено на необхідності формування психологічної безпеки в інформаційному середовищі, зокрема мережі Інтернет, що є особливо актуальним для дітей шкільного віку, підлітків та молоді.

5. **Федоренко, Р. П.** Аналіз особливостей ставлення сучасних підлітків до «груп смерті» та небезпечних ігор у соціальних мережах / Р. П. Федоренко, Т. Л. Лех // Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – Рівне, 2017. – Вип. 8. – С. 281–286. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prp_2017_8_64 (дата звернення: 01.02.2018).

Стаття містить теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження особливостей прояву зацікавленості «групами смерті» та небезпечними іграми в соціальних мережах сучасними підлітками. Проаналізовано сімейні стосунки в родинях та їхній вплив на пошуки дітьми підліткового віку контактів з небезпечними групами. Виявлено, що особливо важливими є стосунки дитини з матір'ю. Дослідження показало, що чим тіснішим є цей зв'язок, тим вище оцінює

дитина віру в себе, у своє майбутнє і в життя в цілому. Здобуті результати свідчать про необхідність роботи з батьками щодо перспективи налагодження стосунків з дітьми, особливо, підліткового віку.

6. **Фролова, Т.** Чи варто витрачати час на віртуальне життя? / Тетяна Фролова // *Справи сімейні*. – 2017. – № 6. – С. 28–29.

У статті йдеться про проблему надмірного захоплення віртуальною реальністю сучасними дітьми.

7. **Шугайло, Я. В.** Особливості впровадження педагогічної моделі подолання негативного впливу засобів масової інформації на процес соціалізації підлітків / Я. В. Шугайло // *Science Rise: Pedagogical Education*. – 2017. – Vol. 10. – С. 23–28.

У статті досліджено питання впливу засобів масової інформації на соціалізацію підлітків. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування педагогічної моделі подолання негативного впливу мас-медіа. Визначено соціально-педагогічні умови подолання негативного впливу ЗМІ, основні принципи програми формування критичного ставлення підлітків до мас-медіа та розглянуто компоненти програми (цілепокладальний, організаційний, змістовий, технологічний).

8. **Chernykh, O.** Teenager's safe online behavior and the level of key competencies development / Olena Chernykh // *Педагогічний процес: теорія і практика*. – 2017. – Вип. 3. – С. 129–134. – Бібліогр.: с. 133–134.

У статті висвітлено результати дослідження рівня розвитку базових компетенцій безпечної поведінки підлітків в Інтернеті, що проводилось в Україні. Серед ключових автором розглянуто такі компетенції: «Розуміння поняття права людини онлайн», «Електронна участь», «Збереження здоров'я під час роботи з цифровими пристроями», «Звернення по допомогу та захист». Критеріями розвитку цих компетенцій обрано когнітивний, релятивний та поведінковий. Стаття також містить якісний, кількісний і кореляційний аналіз відповідей підлітків щодо їхніх знань, навичок і цінностей як користувачів Інтернету, досвіду використання Інтернету, зв'язку між віком, статтю, місцем проживання, часом проведення в Інтернеті підлітком і батьками та рівнем розвитку ключових компетенцій безпечної поведінки в Інтернеті.

2. Практико-зорієнтована діяльність, спрямована на розв'язання проблеми запобігання залученню дітей та підлітків до небезпечних віртуальних спільнот

8. **Про деякі питання щодо організації виховної роботи у навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році [Електронний ресурс]:** лист М-ва освіти і науки України від 27 лип. 2017 р. № 1/9-413 // *Освіта.ua*. – Текст дані. – [Київ], 2017. – Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/56857/ (дата звернення: 04.02.2018). – Назва з екрана.

Аналітичні матеріали щодо проблемних питань, які мають місце в дитячому середовищі та які потрібно враховувати керівникам і

педагогічним працівникам шкіл у плануванні виховної роботи з учнівськими колективами.

* * *

9. Безпека дітей в Інтернеті: попередження, освіта, взаємодія [Електронний ресурс] : обл. наук.-метод. Інтернет-конференція / Комун. закл. «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» // Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» : [офіц. сайт]. – Текст. дані. – [Кіровоград, б. р.]. – Режим доступу: <http://konf.koippo.kr.ua/blogs/index.php/blog2/> (дата звернення: 02.02.2018). – Назва з екрана.

Подано матеріали обласної Інтернет-конференції, присвяченої психолого-педагогічним проблемам профілактики шкідливого впливу Інтернет-ресурсів на дітей і підлітків та формування інформаційної культури школярів.

10. Безпека дітей в мережі Інтернет [Електронний ресурс] / підгот. Суржко О. М. // SlideShare. – Електрон. дані. – [Б. м.], 2017. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/violet1975/ss-73650292> (дата звернення: 06.02.2018). – Назва з екрана.

У матеріалі подано добірку психологічних порад для батьків щодо подолання небезпечного впливу мережі Інтернет на психіку дітей та підлітків.

11. Безпечне користування сучасними інформаційно-комунікативними технологіями [Електронний ресурс] : метод. рек. / М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, Міжнар. жіночий правозахис. центр «Ла Страда-Україна» [та ін.; авт. кол.: О. А. Удалова, О. В. Швед, М. В. Євсюкова та ін.]. – Текст. дані. – Київ, 2010. – 71 с. – Режим доступу: www.la-strada.org.ua/ucp_mod_library_download_175.html (дата звернення: 25.01.2018). – Назва з екрана.

У методичних рекомендаціях висвітлено деякі проблеми безпеки використання інформаційно-комунікаційних технологій, розглянуто форми і методи роботи щодо формування культури користування інформаційними засобами зв'язку серед учнів, студентів та їхніх батьків.

12. Белоусова, А. О чем говорят дети со специалистами линии доверия: на смену «Синим китам» пришли «Розовые феи», шрамирование и «собачий кайф» [Электронный ресурс] / Анастасия Белоусова // Сегодня. – Текст. дан. – Киев, 2017. – 6 июня. – Режим доступа: <https://www.segodnya.ua/lifestyle/fun/o-chem-govoryat-deti-so-specialistami-linii-doveriya-na-smenu-sinim-kitam-prishli-rozovye-fei-shramirovanie-i-sobachiy-kayf-1026384.html> (дата обращения: 02.02.2018). – Загл. с экрана.

У статті йдеться про діяльність Національної дитячої гарячої лінії «Ла Страда-Україна», спрямованої на профілактичну роботу щодо подолання негативного впливу віртуальних спільнот на підлітків.

13. В Україні запрацювала Національна дитяча «гаряча лінія» [Електронний ресурс] / Громад. організація «Ла-Страда Україна» // LaStradaUkraine. – Текст. дані. – [Київ : б. в., б. р.]. – Режим доступу: http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_news_list_show_345.html (дата звернення: 25.01.2018). – Назва з екрана.

У статті йдеться про діяльність Національної дитячої «гарячої лінії» із запобігання насильству та захисту прав дітей Центру «Ла Страда-Україна».

14. Гольцберг, Е. Не отбирайте у детей компьютер, или Правила безопасности в Сети [Электронный ресурс] / Екатерина Гольцберг // ZN,UA. – Текст. дан. – Киев, 2017. – Режим доступа: https://zn.ua/family/net-obtirayte-u-detey-kompyuter-ili-pravila-bezopasnosti-v-seti_.html (дата обращения: 05.02.2018). – Загл. с екрана.

У статті викладено авторське бачення проблеми небезпек віртуального середовища для дітей і підлітків та запропоновано поради батькам щодо навчання дітей правил безпеки в Інтернеті.

15. Гулбіані, Д. «Білий ведмідь» конкурує із вбивчими іграми: дітям запропонували 50 добрих завдань [Електронний ресурс] / Діана Гулбіані // 20 хвилин. – Текст. дан. – [Вінниця], 2017. – Режим доступу: <https://vn.20minut.ua/Podii/biliy-vedmid-konkurue-iz-vbivchimi-igrami-dityam-zaproponovali-50-dobr-10588066.html> (дата звернення: 06.02.2018). – Назва з екрана.

У статті розглянуто альтернативну небезпечним віртуальним квестам гру для підлітків та запропоновано психологічні поради з проблеми збереження життя та здоров'я дітей від «груп смерті».

16. Гулбіані, Д. Поради батькам: як правильно застерегти дитину від смертельних Інтернет-ігор? [Електронний ресурс] / Діана Гулбіані // 20 хвилин. – Текст дані. – [Вінниця], 2017. – Режим доступу: <https://vn.20minut.ua/Podii/poradi-batkam-yak-pravilno-zasteregti-ditinu-vid-smertelnih-internet-i-10588346.html> (дата звернення: 06.02.2018). – Назва з екрана.

У статті йдеться про больові почуття дітей, на які впливають творці ігор накшталт «Синога кита». Подано сім настанов, що допоможуть батькам, не викликаючи нездорового інтересу в дитини, обережно розповісти їй просуїцидальні ігри.

17. **Діти в Інтернеті:** як навчити безпеці у віртуальному світі : посіб. для батьків / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, «Київстар» ; [Ігор Володимирович Литовченко, Сергій Дмитрович Максименко, Сергій Іванович Болтівець та ін.]. – Київ : Аванпост-Прим, 2010. – 48 с. – Текст посібника доступний в Інтернеті: http://rvo-kolomak.ucoz.ua/Informatizazija/kijiv_star.pdf (дата звернення: 06.02.2018).

У посібнику розкрито можливості сучасних інформаційних технологій – Інтернету, мобільного зв'язку та висвітлено способи безпечної поведінки дитини у віртуальному просторі, що убезпечать від негативного впливу на її психічне й фізичне здоров'я.

18. **Добродняк, О.** Під впливом «синіх китів». Психологиня розповіла, які типи дітей у зоні ризику «груп смерті» [Електронний ресурс]: [бесіда з психологом та головою секції сімейн. терапії громад. орг. «Українська спілка психотерапевтів» Оленою Добродняк / підгот. Ганна Беловольченко] // Дивись.info. – Текст. дані. – [Львів], 2017. – Режим доступу: <http://dyvys.info/2017/02/21/pid-vplyvom-synih-kytiv-psyhologynya/> (дата звернення: 02.02.2018). – Назва з екрана.

У матеріалі йдеться про мотиви, якими керуються підлітки, вступаючи до небезпечних віртуальних спільнот, про те, чи варто надавати великого розголосу цій проблемі, та поради стурбованим батькам.

19. **Луцьова, А.** Дитячий психолог – про небезпечні підліткові тренди у соцмережах (відео) [Електронний ресурс]: [інтерв'ю з психологом А. Луцьовою / провела Світлана Варвянська] // Трибуна. – Електрон. дані. – [Полтава], 2017. – Режим доступу: <https://tribuna.pl.ua/news/dityachij-psiolog-pro-nebezpechni-trendi-u-pidlitkovih-grupah-u-sotsmerezah/> (дата звернення: 06.02.2018). – Назва з екрана.

Стаття містить інтерв'ю з психологом про причини небезпечного потягу підлітків до псевдо-друзів у соцмережах та шляхи подолання цієї проблеми.

20. **Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі:** посіб. для вчителя / Акад. укр. преси; [Бакка Т., Голощапова В., Дегтярьова Г. та ін.]. – Київ: Акад. укр. преси; Центр. вільн. преси, 2017. – 196 с. – (Бібліотека масової комунікації та медіаграмотності Академії української преси). – Текст доступний в Інтернеті: http://iskrivka-school.edukit.kr.ua/Files/downloads/2017_Pochatkova_school.pdf (дата звернення: 06.02.2018).

Посібник спрямований на формування практичних навичок із розуміння, аналізу й оцінювання змісту медіа, здатності створити власний медіапродукт і оцінити власну медіаактивність.

21. **Миколаєнко, І.** Смертельні ігри, в які граються діти [Електронний ресурс] / Інна Миколаєнко // Уряд. кур'єр. – Текст. дані. – Київ, 2017. – 24 лют. (№ 36). – Режим доступу: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/smertelni-igri-v-yaki-grayutsya-diti/> (дата звернення: 03.02.2018). – Назва з екрана.

Поради батькам, щодо запобігання потраплянню дітей у злочинні Інтернет-спільноти та міркування українських психологів щодо участі суспільства у розв'язанні цієї проблеми.

22. **Моргун, О.** Що потрібно знати про «групи смерті» та як захистити дітей від суїциду [Електронний ресурс] / Оксана Моргун // Народне слово. – Текст. дані. – [Збараж], 2017. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2017/03/10/scho-potribno-znaty-pro-hrupy-smerti-ta-yak-zahystyty-ditej-vid-sujitsydu/> (дата звернення: 04.02.2018). – Назва з екрана.

У статті йдеться про згубний вплив віртуальних «груп смерті» на психіку дітей та поради психолога батькам щодо запобігання залучення дітей до цих спільнот.

23. **Мурашка, З.** Віртуальний світ – реальні загрози [Електронний ресурс] / Зоряна Мурашка // Вільне життя : [всеукр. незалеж. громад.-політ. газ.]. – Текст. дані. – Тернопіль, 2017. – 12 січ. – Режим доступу: <http://vilne.org.ua/2017/01/virtualnyi-svit-realni-zahrozy/> (дата звернення: 02.02.2018). – Назва з екрана.

У статті йдеться про приховані небезпеки соціальних мереж.

24. **Найдьонова, Л.** Що потрібно знати батькам про маніпуляції в соціальних мережах / Любов Найдьонова // Справи сімейні. – 2017. – № 12. – С. 22–23.

У статті йдеться про особливості втягування підлітків у «смертельні квести».

25. **Найдьонова, Л.** Як розповісти дитині про небезпечні квести і не спровокувати цікавість – порада психолога [Електронний ресурс] / Любов Найдьонова // MediaSapiens. – Текст. дані. – [Київ], 2017. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/authors_view/yak_rozpovisti_ditini_pro_nebezpechni_kvisti_i_ne_sprovokuvati_tsikavist_porada_psikhologa/ (дата звернення: 04.02.2018). – Назва з екрана.

У статті автор висловлює думку щодо поведінки батьків у ситуації, коли в соціальних мережах з'явилися групи, де дітей можуть схилити до самогубства.

26. **Небезпечні квести для дітей: профілактика залучення** : метод. рек. / М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи [та ін.; авт.: Андрєєнкова В. Л., Берзіня О. О., Бовсуновська Т. А. та ін.]. – Київ, 2017. – 73 с. – Текст доступний в Інтернеті: http://la-strada.org.ua/ucp_file.php?c=efxOgcuL15Vwjf7sJk3TPL95Vwjf7t (дата звернення: 04.02.2018).

Книжка містить рекомендації щодо запобігання втягненню дітей у небезпечні квести. Надано інформацію про можливості реагування в разі виявлення таких випадків. Окрему увагу приділено особливостям такої роботи в різних цільових аудиторіях – серед педагогічних працівників, батьків, дітей.

27. **Перекопайко, О.** Охота на «Синих китов»: 7 советов родителям [Электронный ресурс] / Ольга Перекопайко // Сегодня. – Текст. дан. – Киев, 2017. – 20 февр. – Режим доступа: <https://www.segodnya.ua/ukraine/ohota-na-sinih-kitov-7-sovetov-roditelyam-857250.html> (дата обращения: 04.02.2018). – Загл. с экрана.

У статті вміщено поради психолога для батьків щодо профілактики втягування дітей у небезпечні віртуальні ігри.

28. **Підлітки у соцмережах: спілкування з наслідками?** [Електронний ресурс] // Vitagramma. – Текст. дані. – [Київ], 2016. – Режим доступу: <https://vitagramma.com/news-item/podrostki-v-sotssetyah-obschenie-s-posledstviyami> (дата звернення: 02.02.2018). – Назва з екрана.

У статті йдеться про контент, що є шкідливим для підлітка, та поради щодо уникнення небезпеки віртуального спілкування.

29. **Попередження втягнення неповнолітнього до «Групи смерті» у соціальних мережах** [Електронний ресурс] // SlideShare. – Електрон. дані. – [Б. м.], 2017. – Режим доступу: https://www.slideshare.net/Center_Inspiration/ss-73202511 (дата звернення 11.02.2018). – Назва з екрана.

Матеріал містить перелік заходів щодо запобігання втягненню неповнолітніх до суїцидальних груп у соціальних мережах.

30. **Смертельні квести – це реальність сьогодення!** [Електронний ресурс]: «Нам телефонували діти, які були героями смертельних квестів», – розповідає директорка «гарячих ліній» Ла Страда-Україна: [за матеріалами бесіди з директором департаменту Нац. гарячих ліній громад. орг. «Ла Страда-Україна» А. Кривуляк про причини участі підлітків у смертельних квестах та як цьому зарадити] // Академія / Запоріж. держ. інж. акад. – Текст. дані. – Запоріжжя, 2017. – Лют. (№ 2). – С. 7. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/201_2017_78.pdf (дата звернення 25.01.2018). – Назва з екрана.

31. **Скичко, О.** Смертельна гра із «синіми китами». Психологи розповіли, кому потрібні дитячі самогубства [Електронний ресурс] / Ольга Скичко // ТСН. – Текст. дані. – [Київ], 2017. – Режим доступу: <https://tsn.ua/ukrayina/smertelna-gra-iz-sinimi-kitami-psihologi-rozpovili-komu-potribni-dityachi-samogubstva-880658.html> (дата звернення: 01.02.2018). – Назва з екрана.

У статті вміщено відомості про небезпечні групи в соціальних мережах, подано думку психологів Наталії Підлісної та Світлани Ройз щодо причин залучення дітей до ризикованих спільнот і психологічні поради батькам для організації ефективного спілкування з дітьми.

32. **Смертельні квести: як «сині кити» вбивають підлітків, розповідають правоохоронці Броварів (відео)** [Електронний ресурс] // At Brovary. – Електрон. дані. – [Бровари, 2017]. – Режим доступу: [https://atbrovary.org/article/2237/Смертельні+квести%3A+як+\"сині+кити\"+вбивають+підлітків%2C+розповідають+правоохоронці+Броварів++%28ВІДЕО%29](https://atbrovary.org/article/2237/Смертельні+квести%3A+як+\) (дата звернення: 02.02.2018). – Назва з екрана.

У статті йдеться про профілактичну роботу правоохоронних органів міста Бровари Київської області з дорослими, що проводилася з метою запобігання втягуванню підлітків у небезпечні віртуальні спільноти.

33. **Табас, Т.** Маніпуляція свідомістю дитини в Інтернет-просторі та шляхи вирішення проблеми Інтернет-насилля [Електронний ресурс] / Тетяна Табас // Освітній портал «Академія». – Текст. дані. – [Б. м.], 2015. – Режим доступу: <https://academia.in.ua/навчальні-матеріали/маніпуляція-свідомістю-дитини-в-інтернет-просторі-та-шляхи-вирішення-проблеми> (дата звернення: 04.02.2018). – Назва з екрана.

У статті досліджено особливості впливу інформації на дитячу свідомість. Розглянуто можливі небезпеки, яких зазнає неповнолітня особа в Інтернет-просторі, та запропоновано шляхи розв'язання проблеми Інтернет-насилля.

34. **Ткачук, І. В.** Увага, батьки: небезпечні ігри в Інтернеті! [Електронний ресурс] / Ткачук Інна Володимирівна // Класна оцінка : освіт. портал. – Текст дані. – [Б. м.], 2017. – Режим доступу: <http://klasnaocinka.com.ua/uk/article/uvaga-batki-nebezpechni-igri-v-interneti.html> (дата звернення: 04.02.2018). – Назва з екрана.

У статті розглянуто причини залучення підлітків до суїцидальних віртуальних спільнот та подано психолого-педагогічні поради щодо участі батьків у житті своїх дітей.

35. **Топ-10 питань про небезпечні спільноти, які спонукають до самогубства дітей** [Електронний ресурс] // Волинські новини. – Текст дані. – [Луцьк], 2017. – Режим доступу: <https://www.volynnews.com/news/society/top-10-pytan-pro-nebezpechni-spilnoty-iaki-sponukaiut-do-samohubstva-ditey/> (дата звернення: 04.02.2018). – Назва з екрана.

У статті висвітлено найважливіші питання щодо деструктивних віртуальних спільнот, які хвилюють батьків і дітей.

36. **Чорна, І.** Викладачі кафедри практичної психології ТНПУ ім. В. Гнатюка активно займаються просвітницькою діяльністю в ЗМІ [Електронний ресурс] / [І. М. Чорна] // Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка : [офіц. сайт]. – Текст дані. – Тернопіль, [б. р.]. – Режим доступу: <http://tnpu.edu.ua/news/1070/> (дата звернення: 07.02.2018). – Назва з екрана.

У статті акцентовано увагу батьків на актуальних проблемах дітей та підлітків. З'ясовано причини залежності підлітків від смертельно небезпечної групи «Море китів».

37. **Швець, Г.** Чи здатен вбивати Інтернет?: роздуми про «групи смерті» [Електронний ресурс] / Григорій Швець // ZAXID.NET. – Текст дані. – [Львів], 2017. – Режим доступу: https://zaxid.net/chi_zdaten_vbivati_internet_n1418562 (дата звернення: 02.02.2018). – Назва з екрана.

У статті розкрито Інтернет-загрози для сучасних підлітків.

38. **Як захистити дитину в Інтернеті?** [Електронний ресурс] // Профспілка працівників освіти і науки : офіц. сайт. – Текст дані. – [Київ], 2018. – Режим доступу: <https://pon.org.ua/novyny/6138-yak-zahistiti-ditinu-v-internet.html> (дата звернення: 07.02.2018). – Назва з екрана.

У статті розглянуто ризики, які приховує Інтернет, та можливості захисту від загроз у всесвітній мережі.